

Биркович Т.І., д.н.держ.упр., професор,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м. Київ, Україна,

Новохат Г.С., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

В системі цивільно-правових договорів договір дарування займає вагоме місце серед договорів, направлених на передачу майна у власність. Важливість цього договору можна пояснити тим, що йому присвячена спеціальна 55 глава Цивільного кодексу України «Дарування» [1]. При цьому, не дивлячись на детальну регламентацію інституту дарування, існує ряд питань, що залишаються невирішеними або ж спірними, особливо в контексті питань щодо визнання такого правочину нікчемним.

Під самим терміном договору дарування (як одного із видів зобов'язань) слід розуміти домовленість між сторонами, дарувальником і обдаровуваним, про передачу або ж зобов'язання передати в майбутньому безоплатно майно (дарунок) у власність. Суб'єктами договору можуть бути як фізичні так і юридичні особи, а також держава Україна, територіальна громада (в особі органів державної влади та місцевого самоврядування). При цьому встановлено певні обмеження для підприємницьких товариств, які вправі укласти договір дарування між собою лише за наявності відповідних записів в установчих документах дарувальника. Проте це обмеження на практиці легко можна обійти шляхом надання пожертви на нечітко окреслену мету, яка є одним із видів дарування і здійснення якої не передбачає подібних застережень. Договір дарування, як і договори купівлі-продажу, міни, поставки, спрямований на безповоротне припинення права власності у дарувальника і виникнення права власності в обдаровуваній особі. Як і продавець, дарувальник повинен бути власником відчужуваного в такий спосіб майна [2].

Проте, на відміну від вище названих договорів, договір дарування є завжди безоплатним, тому дарувальник не вправі вимагати від обдаровуваного зустрічних дій майнового або немайнового змісту.

Право власності на дарунок виникає з моменту його прийняття, а тому договір дарування належить до категорії реальних. Існують також певні обмеження щодо спроможності певних категорій, таких як: батьків, усиновлювачів, опікунів. Вони не мають права дарувати майно дітей, підопічних.

Однією із особливостей договору дарування є те, що у договорі

відсутні положення, якими встановлюється обов'язок обдарованого вчинити на користь дарувальника будь-які дії майнового чи немайнового характеру. Але цим договором може бути встановлено обов'язок обдарованого вчинити певну дію на користь третьої особи або ж утриматися від її вчинення. Від імені дарувальника договір дарування може бути укладений його представником, але доручення на укладення договору дарування, в якому не зазначено імені обдаровуваного, є недійсним [3].

Дарувальник несе відповідальність за шкоду, заподіяну обдаровуваному річчю з недоліками, відомими дарувальнику, про які він не повідомив обдаровуваного. Обдаровуваний має право у будь-який час односторонньо відмовитися від договору дарування і повернути річ дарувальникові, якщо вона не потребує догляду або особливих умов утримання чи зберігання. Якщо річ потребує догляду або особливих умов утримання чи зберігання, вона може бути повернута дарувальнику тільки за його згодою.

Договором дарування може бути встановлений обов'язок дарувальника передати обдаровуваному дарунок у майбутньому через певний час (у певний термін) або у разі настання відкладальної обставини. При настанні строку (терміну), який встановлено договором з обов'язком передати дарунок у майбутньому, обдаровуваний має право вимагати від дарувальника передання дарунка або відшкодування його вартості.

Якщо до настання строку (терміну), встановленого договором дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому, дарувальник або обдаровуваний помре, договір дарування припиняється. Дарувальник має право відмовитися від передання дарунка у майбутньому, якщо після укладення договору його майновий стан істотно погіршився [4].

Договір дарування традиційно належить до найбільш стабільних розділів цивільного права. Завдяки цьому поняття договору дарування у теорії цивільного права залишається практично незмінним. Дарування є одним з найстаріших інститутів цивільного права. Із прийняттям нового ЦК України.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України 28.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Боднар Т.В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (загальні положення): навч. посіб. Київ, 2007. 280 с.
3. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: навч. посіб. Київ, 2008. 367 с.
4. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 12: Право власності та інші речові права / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2018. 544 с.